

ON

GÀ MẬT TRON

Lê Vy dịch

Gả Mặt Tròn

Jack London

Nguyên tác: Moon-face

Dịch giả: Lê Vy

John Claverhouse là một gã có khuôn mặt tròn như mặt trăng; loại khuôn mặt ấy, hẳn bạn cũng biết: đôi gò má phẳng lì, cằm và trán lấn vào đó làm cho nó đã tròn lại càng thêm tròn vạnh; cả cái mũi cũng vậy vừa thấp, vừa to, nằm chính chệch ngay giữa khuôn mặt trông cứ như một cục bột được gắn trên mặt thớt; có lẽ bởi vậy mà tôi ghét gã; đối với tôi sự có mặt của gã đã làm cho trái đất này trở nên chật chội, và gã đã thật sự trở thành một cái gai trong mắt tôi;♠ Người nào khác may ra còn có thể bàng quan coi loại người có khuôn mặt kiểu ấy chẳng có gì là bất thường, chứ tôi thì tôi ghét cay ghét đắng cái gã John Claverhouse ấy, không phải chỉ vì gã ta đã làm cho tôi trở nên kém cạnh trước mắt bạn dân thiên hạ; còn hơn vậy nữa kìa; cái ác là một cái gì đó bí hiểm, khôn lường, nó mơ hồ, lằng đằng, không làm sao tách bạch ra cho thật rạch ròi được ; trong cuộc sống hình như nó vẫn thường tiềm ẩn đâu đó trong lòng mỗi chúng ta. Lần đầu tiên gặp một người nào đó, một người mà chúng ta hoàn toàn không nghĩ tới , nhưng ngay trong lần gặp đó, chúng ta có ngay ấn tượng là không ưa loại người đó, không biết vì sao, chỉ có thể nói không ưa là không ưa: vậy thôi. Đối với tôi, John Claverhouse chính là một con người như vậy.

Một con người như vậy thì có quyền gì mà sống sung sướng cơ chứ? Trông gã lúc nào cũng phờn phơ, cười cợt, mặt mũi lúc nào cũng tươi hơn hơn; mẹ gã chứ, đối với gã, mọi việc lúc nào cũng cứ suôn sẻ, thuận buồm xuôi gió! Bất cứ người nào khác cười cợt, tôi chẳng bận tâm; ngay cả tôi, cũng có lúc tôi vẫn thường cười cợt, vui đùa, nhưng đó là trước lúc gặp John Claverhouse kìa.

Coi cười của gã kìa, nó làm tôi phát điên phát khùng lên được, như thể trên thế gian này không còn cái gì khác có thể làm tôi phát khùng phát điên lên như vậy; cái tiếng cười của gã, nó cứ lờn vờn bên tôi, bám riết♠ lấy tôi; giống như một cái giũa khổng lồ, nó chà xát trái tim tôi cả lúc thức cũng như trong lúc ngủ. Ngay lúc bình minh vừa rạng, xuyên qua cánh đồng cỏ nó đã lồng lộng ủa tới xua tan giấc ngủ

nán sáng khoái của tôi; giữa trưa nắng chói chang trong khi đám cây cối rũ xuống và lũ chim đã rút sâu vào rừng, vạn vật trở nên im ắng, tiếng cười hồ hồ của gã lại vang lên như muốn thách thức cả mặt trời; cả lúc đêm đã khuya, từ trên phố vừa về tới lối rẽ vào nhà, gã lại phá lên cười rộ; tiếng cười của gã dựng ngược tôi dậy, làm tôi trần trọc không sao ngủ lại được.

Ban đêm, đã nhiều lần tôi lên đến, mở cổng chuồng xưa đàn gia súc của gã ra đồng; đến sáng, lại nghe tiếng cười rộ của gã và trông thấy gã ta lùa ra đồng luôn những con còn, sót lại ; "Tội nghiệp" - gã nói - "mấy con quái này lại thêm cỏ tươi đây mà!".

Gã có nuôi một con chó, đặt tên là Mars; đó là một con chó đực cao to, dáng điệu hung vĩ, thuộc nòi chó săn. Gã rất khoái con vật, đi đâu cũng dắt theo. Tôi rình mãi, cho đến một hôm gặp dịp, tôi dụ con chó ra ngoài và ném cho nó một miếng thịt bò tẩm mỡ. Điều đó cũng chẳng làm John Claverhouse động tâm; mặt gã vẫn cứ tươi hơn hơn và do đó, trông lại càng tròn vành vạnh.

Tiếp đó, tôi đốt cả chuồng gia súc và cả cánh đồng cỏ của gã. Sáng hôm sau, nhằm ngày chủ nhật, trông gã vẫn cứ phờn phơ, vui vẻ.

"Ông tính đi đâu vậy?" - tôi hỏi khi thấy gã vừa ra đến chỗ ngã rẽ.

"Đi làm một mẻ cá hồi; tôi khoái cái kiểu đánh cá hồi này lắm!" - gã đáp, mặt gã tròn vành vạnh cứ như mặt trăng đêm rằm.

Có ai như gã không cơ chứ? Đồng cỏ, chuồng trại cháy rụi, huê lợi đi doong, vậy mà, đối diện với cái đói và mùa đông khắc nghiệt sắp tới, gã vẫn cứ phờn phơ - mẹ kiếp - "đi làm một mẻ cá hồi", chỉ vì "khoái" cái kiểu đánh bắt cá ấy! Phải chi trên khuôn mặt gã lộ ra một chút gì đó có vẻ u ám làm nó chảy dài ra cho bợn bốt tròn đi một chút, phải chi gã bốt ngoác miệng cười đi được một lúc, may ra tôi còn có thể động tâm và để yên cho gã; đã chẳng vậy, sau bao nhiêu tai họa, trông gã lại còn có vẻ phờn phơ tới hơn bao giờ hết.

Tôi sầm mặt lại; gã chăm chú nhìn tôi rồi phá ra cười, vẻ ngạc nhiên:

- Sao, bộ tôi làm ông khó chịu à? - Chưa dứt lời, gã lại cười rộ lên, rồi mới nói tiếp: - Ông tức cười thật đấy! Hô... hô... ha... ha... Ông làm tôi tức cười đến chết mất! Hi... hi... hô... hô... hà... hà...

Gặp trường hợp như vậy, nếu là bạn, bạn thấy sao? Còn tôi, nói có quỷ thần hai vai chứng giám, không hiểu sao tôi lại thấy ghét thậm ghét tệt cái gã John Claverhouse ấy. Lại còn cái họ nữa chứ! Họ quái gì mà lại là Claverhouse! Claverhouse, cái họ sao mà ngớ ngẩn! Lạy Chúa, sao họ của gã lại là Claverhouse nhỉ? Câu hỏi ấy cứ lờn vờn trong đầu tôi; thà cứ là Jones, là Smith, là Brown đi, có sao đâu, đằng này lại là Claverhouse! Đâu, bạn hãy thử đọc to cái họ ấy lên xem sao: Cla-ver-house, nghe có vần không cơ chứ! Một con người mà lại có thể sống với một cái họ như vậy được à? Hẳn bạn cũng đồng ý với tôi là không, không thể nào sống với một cái họ như vậy được!

Bất chợt, nhớ đến người chủ nợ vẫn thường cho gã vay vốn làm mùa, biết chắc rằng gã chẳng thể nào đến gặp người đó để vay tiếp được nữa vì đồng cỏ chuồng trại đã cháy rụi, tôi liền tìm một người cho vay lãi khác - sắc sảo, kín đáo hơn - chỉ cho y ta đến gặp gã. Tôi không ra mặt, chỉ thông qua người đó, buộc gã ta phải đi đến chỗ phá sản, phải bán tổng bán tháo tất cả cơ ngơi của gã. Vài ngày sau, tôi rảo đến, coi xem gã ta ứng phó với hoàn cảnh thế nào, vì từ hơn hai mươi năm nay, gã vẫn sống gắn bó với cơ ngơi đó. Gặp tôi, gã tròn xoe mắt nhìn, mặt giãn ra cho đến khi nó lại tròn vành vạnh như mặt trăng đầy.

"Ha,ha, ha - Gã phá lên cười: - Ông xem, cái thằng bé, con tôi ấy, nó có ngộ không; tôi kể ông nghe nhé, nó chạy chơi ở bờ sông, bắt đờ một khoảng bờ sụp xuống làm nước bắn tung toé lên người nó, vậy là nó hét toáng lên: Ôi ba ời, nước bay lên đánh con kìa!..."

Gã dừng lại, đợi tôi hưởng ứng câu chuyện; tôi nhăn mặt, nói cộc lốc: "Chuyện như vậy thì có gì đáng để cười đâu cơ chứ!"

Gã ngạc nhiên trở mắt nhìn tôi, rồi khuôn mặt lại giãn ra, lại sáng rờ rờ như mặt trăng đêm rằm, rồi cười phá lên: "Hi, hi... hà hà... chuyện như vậy mà ông bảo không cười cho được à? Hà hà... Ông thấy đấy,

cả một khối nước chứ chơi à!..."

Đến nước như vậy thì làm sao mà còn chịu được, tôi tức tối quay lưng bỏ đi; mẹ gã chứ, phải kết thúc chuyện này ngay thôi; lẽ ra, gã đừng nên ra đời mới phải...

Lên đến tận đỉnh đồi, tôi vẫn còn nghe tiếng cười quái gở của gã lỏng lộng trong bầu trời. Chính lúc đó, tôi đã quyết định là phải khử ngay cái gã John Claverhouse đó mới được, và giờ đây, tôi có cảm giác thỏa mãn vì đã thực hiện được điều đó một cách hoàn hảo. Lúc đó, tôi đã cố toan tính phải làm cách nào để lương tâm không bị cắn rứt, nhưng kết quả phải thật chắc chắn mới được. Tôi không thích kiểu làm hấp tấp, cũng không thích kiểu làm tàn bạo; đối với tôi, bắn cho gã một phát, đâm cho gã một dao, đập cho gã một gậy,... những cách đó, sao mà tầm ! Phải thật khéo léo, phải thật gọn gàng, và điều cốt tử là phải làm thế nào để mình đừng bị mảy may nghi ngờ. Ở suốt một tuần, cuối cùng tôi cũng tìm ra cách. Bắt tay vào việc, trước hết tôi tìm mua một con chó cái nòi spaniel giỏi lội nước mới non năm tháng tuổi; tôi đặt tên nó là Bellona và ra sức huấn luyện nó.. Ai để ý hẳn sẽ thấy tôi chỉ dạy cho nó mỗi một việc là tìm mang về những đồ vật mà tôi ném đi. Ném một cái gậy xuống nước, tôi suýt nó lội xuống tìm, không những chỉ mang về, mà phải mang về ngay lập tức, không được gặm hay đùa nghịch với chiếc gậy đó. Mục tiêu nó phải đạt là đem gậy về ngay, càng nhanh càng tốt, không được dừng lại. Tôi tập cho nó chạy đuổi theo tôi, miệng vẫn ngậm chặt chiếc gậy cho đến khi nào đuổi kịp mới thôi. Vốn thuộc nòi chó sáng ý, chẳng mấy khó khăn, nó đã nhanh chóng thành thực trò chơi đó.

Đợi đến lúc thuận tiện, tôi đem Bellona tặng cho John Claverhouse. Vì đã phần nào nắm được điểm yếu của gã, tôi biết tôi phải làm thế nào.

Lúc tôi đưa sợi dây buộc cổ chó cho gã, gã đẩy ra:

- Ông... ông thật lòng không đấy? Tôi biết... tôi biết là ông đâu có ưa gì tôi - Gã nhăn nhó cười: -Nhận quà tặng của ông... hóa ra... tôi...

Ngắm nghía con chó, mặt cố lập nghiêm, gã hỏi:

- Ông đặt cho nó tên gì vậy?

- Bellona. - Tôi đáp.

Mặt giãn ra, gã cười rộ lên:

- Ha... ha... Bellona... Cái tên hay thật đấy!

Giữ vẻ mặt bình thản, đợi gã nín cười, tôi nói:

- Chắc ông cũng biết, Bellona là vợ của Mars ¹ đấy

Mặt sáng rỡ, mất một lúc gã mới buột miệng reo lên:

- Vậy ra... ông cho tôi thật à? Tội nghiệp, nếu vậy thì giờ đây nó góa
bụa mất rồi, hà, hà...

Tôi xoay lưng, rảo bước lên đồi.

o o o

Một tuần trôi qua nhanh, chiều thứ bảy, gặp gã, tôi hỏi:

- Thứ hai ông đi rồi, phải không?

Gã gật đầu, miệng lại toác ra cười.

- Vậy là ông hết còn dịp đi "làm một mẻ cá hồi" rồi nhỉ?

Không để ý đến giọng điệu móc máy của tôi, gã đáp:

- Không chừng ngày mai tôi sẽ ra đó làm một mẻ cuối cùng nữa đó!

Vậy là chắc ăn; tôi quay về nhà, nôn nao đợi.

Sáng sớm hôm sau tôi thấy gã xách vợt và túi "đồ nghề" đi về hướng

dòng suối, con Bellona lúc thúc chạy một bên. Đã biết chỗ gã thường đánh cá, tôi đi tắt qua cánh đồng cỏ, xuyên qua các lùm cây bụi, leo lên tận đỉnh núi; để khỏi bị người nào đó tình cờ trông thấy, tôi đi vòng gần hai dặm đường rồi men xuống chỗ lùm cây rậm rạp bên sườn núi, gần chỗ con suối đổ vào lòng hồ có các tảng đá bao quanh. Lòng hồ đó là nơi gã vẫn thường đến đánh cá. Chọn một hốc đá kín đáo nhưng từ đó có thể quan sát toàn cảnh bên dưới, tôi ngồi xuống, lấy ống tẩu nhồi thuốc hút.

Thời gian chậm rãi trôi, mãi một lúc sau mới thấy John Claverhouse đi ngược dòng suối lên tới chỗ lòng hồ, Bellona chạy quần dưới chân gã. Đến nơi đã chọn, gã thả vợt và túi "đồ nghề" xuống tảng đá cạnh bờ hồ, rồi móc túi lấy ra một thỏi trông giống như thỏi nện nhưng khá to; tôi biết ngay đó là cốt mìn, loại phương tiện gã vẫn thường dùng để đánh cá hồi. Dùng một sợi dây, gã quấn chặt dây cháy chậm vào thỏi cốt mìn rồi châm lửa, ném mạnh vào hồ.

Như một tia chớp, Bellona phóng vào hồ về hướng thỏi cốt mìn vừa rơi xuống; tôi muốn cười phá lên khi nghe tiếng Claverhouse réo đến thất thanh nhưng cũng chẳng ăn thua, gã vợ đá ném theo nhưng Bellona đã ngụp xuống ngoạm lấy thỏi cốt mìn rồi quay mình bơi vào bờ. Ý thức được mối nguy, Claverhouse co giò chạy. Đúng như tôi tiên liệu, Bellona vọt lên bờ đuổi theo. Từ lùm cây trên cao, tôi nín thở theo dõi. Trên bờ đá ngổn ngang phía dưới, Claverhouse quỳnh quáng chạy, ngay dưới chân y, Bellona chạy theo sát nút. Một chớp sáng, một bụng khói bùng lên, cùng lúc đó là một tiếng nổ kinh hồn. Khói tan, ở chỗ người và chó chạy đuổi nhau giờ đây chỉ còn lại một hố lớn.

Thật hoàn hảo, cái cách gọn, đẹp mà tôi đã nghĩ ra để khử John Claverhouse; biên bản điều tra ghi nhận: "Chết do tai nạn trong khi đánh cá bằng phương thức bất hợp pháp". Đâu, hẳn bạn cũng đồng ý với tôi là giải quyết như vậy thì có gì để có thể nói là tàn nhẫn, là ác độc, là đáng xấu hổ đâu phải không nào? Sẽ không còn tiếng cười khùng khục vang vọng khắp không an, sẽ không còn khuôn mặt tròn vành vạnh làm tôi gai mắt; giờ thì tâm trí tôi đã có thể yên ổn, đêm đêm tôi có thể ngủ thẳng một giấc được rồi.

¹ Theo thần thoại La Mã, Mars là thần chiến tranh, Bellona là nữ thần chiến tranh một trong những người vợ của Thần Mars.